

MOZKAO

BULLETIN 5

Vážení čtenáři,

do rukou se Vám dostává poslední vydání bulletinu projektu MOZKAO, který končí s posledním dnem roku 2017. Proto si dovolíme krátkou rekapitulaci výstupů projektu, které, jak pevně věříme, budou ovlivňovat kvalitu výsledků ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání i v budoucnosti.

Nejcennější zkušeností z projektu bylo skutečně aktivní zapojení zástupců zaměstnavatelů, odborníků z praxe, do monitorování kvality zkoušek z profesních kvalifikací. V rámci projektu se konalo 60 monitorovacích návštěv expertů – praktiků u zkoušek z profesních kvalifikací prováděných autorizovanými osobami. Výsledky monitorování a rozhovorů s autorizovanými osobami/zástupci byly podkladem pro podněty pro gestora zákona 179/2006 Sb. (MŠMT) a dalších autorizujících orgánů. Na základě těchto zjištění byly formulovány i první návrhy změn v procesu ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Tyto návrhy byly široce diskutovány se zainteresovanými sociálními partnery, autorizovanými osobami, autorizujícími orgány. Na základě diskuse více než 150 odborníků byly zpracovány návrhy legislativních a nelegislativních opatření a postupy pro monitorování zkoušek z profesních kvalifikací u autorizovaných osob.

O zhodnocení projektu a jeho významu pro budoucí kvalitu zkoušek z profesních kvalifikací jsme požádali manažera projektu, **Ing. Bohumila Mužíka**, odborníka na rozvoj lidských zdrojů ze Svazu průmyslu a dopravy ČR:

- **Můžete se se čtenáři podělit o Váš názor na význam kvalitního systému dalšího vzdělávání pro průmyslové firmy?**

Předem bych zdůraznil, že budovaný systém dalšího vzdělávání na bázi Národní soustavy kvalifikací (NSK), zastřešené zákonem č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, je historicky průlomem v postavení a důležitosti dosud podceňovaného a donedávna státem nepodporovaného dalšího profesního vzdělávání. Jeho význam se, vzhledem k situaci na trhu práce a dlouhodobému ignorování požadavků zaměstnavatelů na přípravu žáků odborných škol pro praxi, právě v očích představitelů průmyslových firem podstatně zvýšil. Zaměstnavatelé si dobře uvědomují problémy se zabezpečením podnikatelských záměrů kvalifikovaným personálem, zejména nyní v období hospodářského růstu, kdy je aktuálně nezaměstnanost hluboko pod přirozenou mírou nezaměstnanosti a odborné školy dlouhodobě nedodávají, nebo dodávají v nedostatečném množství, na trh práce absolventy řady nepostradatelných oborů. Uvědomují si, že v této situaci je nesmyslné propouštět své stávající zaměstnance, i když kvalifikačně mnohdy neodpovídají struktuře potřebné k plnění aktuálních a často se měnících zakázek. Přistupují zcela logicky k tzv. vnitřní rekvalifikaci, ke které lze využít jak prvky Národní soustavy kvalifikací, tak nástroje Aktivní politiky zaměstnanosti ÚP ČR. Kritická situace

v nedostatku potenciálních zaměstnanců schopných a ochotných pracovat se bude dále prohlubovat a to jsme ponechali stranou skutečnost, že dle existujících analýz do roku 2025 zanikne až 1/3 stávajících pracovních míst. A to zejména díky nástupu digitalizace, robotiky a umělé inteligence. Vzniknou zcela nová pracovní místa s novými požadavky na dovednosti. Není reálné očekávat, že tato požadovaná změna kvalifikace proběhne pouze ve formálním vzdělávání (tedy pravidelnou docházkou do školy).

Pro dospělé, kteří musí živit sebe, případně rodiny, jsou daleko vhodnější kombinace organizovaných kurzů, neformálního a informálního vzdělávání (především postupným učením se prací přímo na pracovišti u zaměstnavatele). A k zabezpečení této výzvy má jistě ambice výše uvedený a stále se rozvíjející systém dalšího vzdělávání. Miliardy ročně jsou investovány do počátečního vzdělávání, přesto je a bude vysoký podíl těch, kteří se nebudou nikdy živit tím, co vystudovali. Systém dalšího vzdělávání na bázi NSK umožní těmto lidem získat státem i zaměstnavateli uznávaný certifikát z profesní kvalifikace. Stejnou příležitost poskytne lidem, jejichž pracovní místa budou zrušena díky postupující 4. vlně průmyslové revoluce. Systém NSK napomáhá průběžnému zvyšování kvalifikací, zaměstnatelnosti a uplatnitelnosti na trhu práce a v konečném dopadu konkurenceschopnosti firem a státu.

• Co se v projektu opravdu podařilo?

Se vší skromností se domnívám, a mohu za celý řešitelský tým konstatovat, že výstupy předčily naše očekávání. Zejména co se týče velmi kladné reakce autorizovaných osob (AOs) a zástupců autorizovaných osob na monitoring zkoušek experty zaměstnavatelů, na poskytování zpětné vazby k úrovni a obsahu hodnotících standardů profesních kvalifikací (PK) tvůrcům těchto kvalifikací, tj. zástupcům zaměstnavatelů, reprezentantů a expertů sdružených v sektorových radách a pracovních skupinách. Dále i výsledný kladný přístup většiny zástupců autorizujících orgánů – resortů, kteří po řadě jednání a účasti na kulatých stolech přijali finální

podobu našich návrhů k zabezpečení systému monitorovacích návštěv zkoušek z PK u AOs. V neposlední řadě pak aktivita expertů, zástupců zaměstnavatelů, kteří protokoly z návštěv zkoušek vždy obohatili o vlastní postřehy a zjištění, využitelné pro zkvalitnění procesu zkoušek i zkvalitnění obsahu profesních kvalifikací. Je na místě všem poděkovat, a pokud se podaří SP ČR a partnerovi ČMKOS zajistit pokračování společně započaté práce v podobě projektu k implementaci navržených opatření do praxe, pak se těším na další spolupráci.

• Co bylo v rámci realizace projektu nejsložitější?

Jednoznačně přesvědčit aktéry projektu o smysluplnosti zadání a cílů projektu. Nové myšlenky a inovace se v českých krajích prosazují dosti obtížně. A právě proto si velmi ceníme závěrečné shody aktérů na tom, že je třeba do zákona č. 179/2006 Sb. implementovat mechanismy, které budou garantovat kvalitu výstupů ze systému dalšího vzdělávání a podporu přímé komunikace tvůrců a uživatelů standardů kvalifikací. Po uvedených doplněních zákona 179 zaměstnavatelé volají již od doby, kdy zákon nabyl účinnosti.

• Kde vidíte pole pro další rozvoj kvalitního systému dalšího vzdělávání tak, aby jeho výstupy byly pro zaměstnavatele přínosem?

Budovaný systém dalšího vzdělávání na bázi NSK pod záštitou zákona č. 179/2006 Sb., vykazuje již dnes kvalitní výstupy v podobě úspěšně absolvovaných zkoušek (175 tisíc), počtu schválených PK v Národní soustavě kvalifikací (cca 1200) a tak dále. Nicméně se stále jedná o systém mladý, který je i přes vykazované výsledky stále velmi zranitelný! Je v zájmu nejen státní správy a odborné veřejnosti, ale zejména v zájmu zaměstnavatelů, vzdělavatelů, uvedený systém široce prezentovat, implementovat do podnikové praxe a do běžného využívání při práci s uchazeči o zaměstnání na všech stupních pracovišť a poboček ÚP ČR. Je bytostně nutné principy systému, jeho formy využití včetně produktů NSK, implementovat do personálních a mzdových systémů firem. Přesvědčit zaměstnavatele, zaměstnance,

občany o smysluplnosti a výhodách získání osvědčení z úspěšné zkoušky z profesní kvalifikace pro uvedené skupiny. Na toto se musíme zejména zaměřit! Je to o osvětě, plošné propagaci a přesvědčování všech aktérů dalšího vzdělávání! Rezervy dosud vidíme v pokrytí již schválených PK autorizovanými osobami, což v reálu znamená, že u těchto PK nemohly být dosud realizovány zkoušky. Je třeba společnými silami aktérů trhu práce a dalšího vzdělávání tyto mezery v pokrytí PK autorizovanými osobami zacelit.

Jinak přínosy pro zaměstnavatele přináší systém již několik let, natož dnes, v době kritického nedostatku pracovníků (cca 210 tisíc volných pracovních míst), kdy na trhu práce nelze sehnat již ani nekvalifikované uchazeče o zaměstnání, natož kvalifikované! Jak jsem naznačil již dříve, systém je firmami využíván k vnitřní rekvalifikaci zaměstnanců, k doplňování kvalifikací při přesunech zaměstnanců na jiná pracoviště, k ověřování kvalifikace nastupujících zaměstnanců a podobně. Přínosem je i zvyšující se podíl rekvalifikací na ÚP ČR (jeho krajských poboček i kontaktních pracovišť) na bázi profesních kvalifikací, prvků Národní soustavy kvalifikací.

Partnerem projektu MOZKAO byla v rámci sociálního dialogu Českomoravská konfederace odborových svazů. Proto jsme o pohled na kvalitu zkoušek z profesních kvalifikací požádali vedoucího oddělení

pro rozvoj lidských zdrojů a projektovou činnost **Mgr. Dušana Martinka:**

- **Považujete za důležité, aby se zkoušek z profesních kvalifikací účastnili také zástupci zaměstnavatelů a odborníků z praxe?**

Zcela nepochybně je kvalitě zkoušek z profesních kvalifikací třeba věnovat patřičnou pozornost. Pokud mají mít osvědčení o absolvování zkoušky z profesní kvalifikace dostatečnou váhu na trhu práce a mají zajistit jejich držitelům nejen snadnější vyhledání

vhodného zaměstnání, ale také mají zajistit jejich trvalejší zaměstnatelnost, musí kvalitě těchto zkoušek věřit zaměstnavatelé. Zkoušky z profesních kvalifikací nabízejí žadatelům o osvědčení možnost validace jejich dovedností, a to i v případě, kdy selhali v počátečním vzdělávání, nebo jejich počáteční vzdělávání již neodpovídá požadavkům současných technologií a požadavkům trhu práce. A snahou ČMKOS je, kromě jiného, také zajištění vyšší jistoty zaměstnání pro pracovníky, které kvalitní výsledky zkoušek z profesních kvalifikací mohou napomoci. Chtěli bychom tento bonus, přínos pro zaměstnance zařadit do kolektivních smluv. Jednalo by se o závazek zaměstnavatelů umožnit a uhradit zaměstnanci zkoušku z profesní kvalifikace, ke které se zaměstnanec „připravil“ praxí u zaměstnavatele. V případě propuštění nebo změny zaměstnavatele nemá zaměstnanec oficiálně potvrzenou získanou kvalifikaci a přesně k tomuto slouží zákon 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, pomocí kterého může zaměstnanec absolvováním zkoušky získat oficiálně uznávané osvědčení o ověření příslušné kvalifikace pro budoucí uplatnění na trhu práce.

- **Máte osobní praktickou zkušenost s tím, jak zkouška z profesní kvalifikace probíhá?**

Ano. Osobně jsem se účastnil zkoušky z profesní kvalifikace „Personalista“, po jejímž skončení byly v rámci diskuse mezi zkoušejícím, tvůrcem profesního standardu a expertem identifikovány konkrétní náměty na úpravu hodnoticího standardu i pro hledání finančních prostředků pro širší realizaci rekvalifikačních kurzů a zkoušek z profesních kvalifikací ze strany státu.

V našem posledním bulletinu Vám také přibližujeme názory zástupců státní správy, kteří se podílejí na realizaci systému uznávání a ověřování výsledků dalšího vzdělávání.

První oslovenou je **Mgr. Klára Bezděková**, ředitelka odboru dalšího vzdělávání a péče o pedagogické pracovníky na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, v jehož gesci je uplatňování zákona 176/2006

Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a správy celého systému:

V letošním roce uplynulo již deset let od nabytí účinnosti zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Vzhledem k tomu, že zákon přinesl komplexní systém možností nabytí profesní kvalifikace mimo systém počáteční přípravy včetně propojení s rekvalifikačním vzděláváním i s možnostmi získávání živnostenského oprávnění, je nezbytné se stále zamýšlet nad tím, jak fungují jednotlivé komponenty systému. Jedná se jak o procesní stránku fungování zákona v praxi, tak o kvalitu celého systému a v neposlední řadě také o kvantitu zkoušek a strukturu získávaných profesních kvalifikací.

Jsem velmi ráda, že existuje dost odborníků i subjektů, kteří v průběhu existence zákona přemýšlejí nad tím, jak pomoci celému systému fungovat lépe. Oceňuji také, že průběžné poznatky o fungování systému a jeho dílčích nedostatcích všichni napříč pravidelně a průběžně sdílíme a společně hledáme řešení. Příkladem výše uvedené spolupráce je například projekt MOZKAO.

Projekt MOZKAO se zaměřil zejména na průběh zkoušek a komunikaci s autorizovanými osobami. Výsledkem je zpětná vazba, která je velmi cenná zejména pro revize standardů z profesních kvalifikací. Ukazuje se, že je zásadní, aby revizi standardu profesní kvalifikace prováděli odborníci, kteří se osobně zúčastnili zkoušky z příslušné kvalifikace a revidovali tak standard na základě přímé zkušenosti

s jeho fungováním. Osobně bych byla ráda, aby se uvedená praxe stala pravidlem.

Vrátím-li se ke zhodnocení desetiletého fungování systému uznávání výsledků dalšího vzdělávání, je třeba konstatovat, že přesto, že zákon dosud umožnil získat profesní kvalifikaci více než 175 000 osobám v rámci portfolia více než 1200 profesních kvalifikací, více než jejich polovina zůstává dosud nevyužívaná, a to buď proto, že nemá autorizovanou osobu, nebo ji má, ale není zájem o zkoušky. Tato skutečnost je závažná a vyžaduje spojení sil všech, kteří se na tvorbě a implementaci systému uznávání podílejí. Budu ráda, když tento komentář bude pochopen jako výzva a příležitost k aktivním krokům.

O názor jsme rovněž požádali **RNDr. Janu Bímou** z Ministerstva průmyslu a obchodu, které je zodpovědné za největší počet profesních kvalifikací v celém systému Národní soustavy kvalifikací:

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen ministerstvo) spravuje největší počet profesních kvalifikací, a to 699, což je téměř 3/5 z celkového množství 1200. Ke stejnému datu MPO spravuje 1572 autorizací z celkového počtu 4191, což představuje téměř 2/5 všech autorizací. Tyto údaje jsou k září 2017. Rozsah povinností ministerstva, vyplývající ze zákona 179/2006 Sb., jako autorizujícího orgánu, jsou široké a zejména kontroly, které jsou velmi časově a organizačně náročné, není možné vykonávat systematicky a plošně. Proto ministerstvo dlouhodobě upozorňuje na nutnost posílení kontrolní činnosti a zajištění systémové metodické podpory autorizovaným osobám.

Vzhledem ke skutečnosti, že v současnosti autorizované osoby nemají ze zákona povinnost používat informační systém ISKA, nemáme informace o všech probíhajících zkouškách. A o některých se dozvídáme až po realizaci zkoušky. Často nás

začínající autorizované osoby samy zvou na svoje první zkoušky se žádostí, ať jim pomůžeme nastavit kvalitní zkušební proces. V nastavení procesu jim pomoci můžeme, co však nejsme schopni posoudit je to, zda po odborné stránce je vše zkoušeno tak, jak má být. Široké portfolio profesních kvalifikací v gesci ministerstva neumožňuje, aby jeden či dva pracovníci byli schopni posoudit správnost všech zkoušených technologií a postupů.

Uvědomujeme si, že je nutné posílit komunikaci s autorizovanými osobami. Ale to by bylo možné pouze v případě, že by došlo k výraznému navýšení pracovníků ministerstva pro výkon této činnosti. To je v současné době nereálné. Proto jsme přivítali aktivitu Svazu průmyslu a dopravy ČR, která může kvalitu podpořit.

Velmi uvítáme, pokud bude systémově nastavena možnost, aby si autorizované osoby mohly vyžádat metodickou podporu pro potřeby realizace zkoušky. Nicméně výkon kontrolní činnosti by zůstal na ministerstvu. Prevencí před nekvalitou by se tak mohla stát systémová metodická podpora. Tím se nejenom zvýší kvalita zkoušek, ale bude též zrychlena cesta k úpravám existujících standardů profesních kvalifikací.

Toto nastavení by mělo být propojeno s aktivitami vedoucími k dlouho očekávané novele zákona č.179/2006 Sb. Neboť povinnost používat informační systém o všech procesech v rámci Národní soustavy kvalifikací je bezpodmínečná. Tento informační systém však musí být nastaven dle požadavků uživatelů tak, aby byl pro ně co nejpřátelštější. Pro zlepšení je však nejdříve nutné zjistit, co vše se má upravit či předělat.

Z výše uvedeného MPO jednoznačně podporuje pokračování pilotního projektu „Spolupráce a komunikace sociálních partnerů s autorizovanými osobami“ a též netrpělivě očekáváme novelu zákona 179/2006 Sb., o uznávání a ověřování výsledků dalšího vzdělávání.

Tolik tedy názory zainteresovaných partnerů. A na závěr posledního čísla bulletinu bychom za celý projektový tým rádi poděkovali všem, kteří projevíli zájem o informace z projektu i jeho výsledky a samozřejmě všem, kteří se zapojili do diskuse o tom, jakými nevhodnějšími opatřeními rozvoj dalšího vzdělávání podpořit a pevně věříme, že i díky realizaci projektu MOZKAO se kvalitu systému dalšího vzdělávání podaří vylepšit.

A stejně jako v loňském roce Vám, čtenářům našeho bulletinu, přejeme krásné vánoce i vše nejlepší do nového roku 2018.

Podrobnější informaci o projektu a jeho výstupech lze nalézt na <http://www.spcr.cz/projekty/probihajici-projekty/9580-spoluprace-a-komunikace-socialnich-partneru-s-autorizovanymi-osobami>.